

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ALKOHOLIO KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-857 2, 16, 16¹, 17, 18, 22, 28, 29 IR
34 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-394 2, 5, 10 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO IR 1, 3 STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO
PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo Nr. I-857 2, 16, 16¹, 17, 18, 22, 28, 29 ir 34 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-394 (toliau – Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas) 2, 5, 10 straipsnių pakeitimo ir 1, 3 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas) siekiama tobulinti Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymo nuostatas, susijusias su prekyba alkoholiniais gėrimais.

Nors valstybė turi teisę kontroliuoti tam tikrus visuomeninius ir ekonominius procesus, tarp jų ir riboti alkoholinių gėrimų pardavimą, pažymėtina, kad bet koks ūkinės veiklos sąlygų griežtinimas turi būti nustatomas tik tais atvejais, kai jis yra būtinas, proporcingas ir nediskriminuojantis, ir kai nėra mažiau ribojančių priemonių svarbiems visuomenės interesams apsaugoti. Toks teisinis reguliavimas atitinka ir Europos Komisijos 2016 m. birželio 2 d. paskelbtame komunikate „Europos bendro vartojimo ekonomikos darbotvarkė“ išdėstytą poziciją, kad valstybės narėms rekomenduojama peržiūrėti, supaprastinti ir atnaujinti rinkos dalyviams įprastai taikomus patekimo į rinką reikalavimus. Taip pat Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą, ne kartą yra konstatavęs, kad nustatant teisinius apribojimus privalu paisyti protingumo reikalavimo, taip pat proporcingumo principo, pagal kurį nustatytos teisinės priemonės turi būti būtinos demokratinėje visuomenėje ir tinkamos siekiamiems teisėtiems bei visuotinai svarbiems tikslams (tarp tikslų ir priemonių turi būti pusiausvyra), jos neturi varžyti asmens teisių labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti.

Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintas teisėkūros proporcingumo principas reikalauja, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės sudarytų kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržytų teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti.

Įstatymo projekto tikslas – laikantis valstybės alkoholio politikos principų sudaryti sąlygas savivaldybėms įgyvendinti alkoholio kontrolės politikos priemones. Pažymėtina, kad siūlomas reguliavimas atitiks Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnio 2 punkte įtvirtintą savivaldybių savarankiškumo ir veiklos laisvės pagal Konstitucijoje ir įstatymuose apibrėžtą kompetenciją principą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymo projektu siūlomas pakeitimas neturės įtakos alkoholio gaminių prieinamumo ir vartojimo skatinimui.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento (direktorė – Milda Kaupelienė, tel. 8 706 64 747, el. p. milda.kaupeliene@eimin.lt) Verslo politikos skyriaus (vedėja – Ieva Žaunierienė, tel. 8 706 64 607, el. p. ieva.zaunieriene@eimin.lt) patarėja Jelena Dilienė (tel. 8 706 64 778, el. p. jelena.dilienė@ukmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymo 10 straipsnyje šiuo metu nustatyta, kad nuo 2020 m. sausio 1 d. nebeliks nestacionarių alkoholio prekybos vietų, kurioms savivaldybės išduoda atskiras licencijas kurortinio sezono metu, alkoholiniais gėrimais nebegalės būti prekiaujama

paviljonuose, paplūdimiuose, o neterminuotą mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais licenciją turinčios įmonės galės aptarnauti pirkėjus lauko sąlygomis ne didesniu kaip 40 metrų atstumu nuo stacionariosios viešojo maitinimo vietos įrengtose aptarnavimo vietose (išskyrus atvejus, kai savivaldybės taryba nustatys kitas sąlygas).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Priėmus Įstatymo projektą, savivaldybių tarybos galės priimti sprendimus dėl mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais licencijų išdavimo ir (arba) panaikinimo įmonėms, Europos juridiniams asmenims ir jų filialams, prekiaujantiems alkoholiniais gėrimais stacionariosiose viešojo maitinimo vietose, kai jų turima neterminuota mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais licencija suteikia teisę aptarnauti pirkėjus lauko sąlygomis ne didesniu kaip 40 metrų atstumu nuo stacionariosios viešojo maitinimo vietos įrengtose aptarnavimo vietose (zonose). Savivaldybių tarybos, savarankiškai įgyvendindamos alkoholio kontrolės politiką ir atsižvelgdamos į objektyvias aplinkybes, galės priimti sprendimus dėl Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimo įstatyme nurodyto mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais lauko sąlygomis atstumo (40 metrų) nuo stacionariosios viešojo maitinimo vietos padidinimo arba sumažinimo.

Priėmus Įstatymo projektą, savivaldybės taip pat turės teisę apriboti mažmeninę prekybą alkoholiniais gėrimais paplūdimiuose ir paviljonuose. Tokios nuostatos padės efektyviau kovoti su viešosios tvarkos pažeidimais, prisidės prie visuomenės sveikatos gerinimo ir atitiks teisėkūros proporcingumo principą. Pažymėtina, kad apribojama alkoholinių gėrimų, kuriais leidžiama prekiauti paviljonuose ir paplūdimiuose, turinė etilo alkoholio koncentracija. Priėmus siūlomą reguliavimą, paviljonuose galės būti pardavinėjami alkoholiniai gėrimai, kurių turinė etilo koncentracija neviršija 7,5 procento, o paplūdimiuose – neviršija 22 procentų.

Pažymėtina, kad Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymas buvo priimtas 2017 m. birželio 1 dieną. Kartu su šiuo įstatymu priimtos ir kitos priemonės, ribojančios alkoholio prieinamumą, kurios įsigaliojo 2018 m. sausio 1 d. (prekybos laiko apribojimas, amžiaus, nuo kurio leidžiama įsigyti alkoholio, apribojimas). Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymu pasiektas norimas rezultatas: Lietuvos statistikos departamento skelbiami duomenys rodo, kad legaliai įsigytų alkoholinių gėrimų suvartojimas, tenkantis vienam gyventojui, nuosekliai mažėja – 2017 m. suvartojimas siekė 10,5 litro vienam gyventojui, o 2018 m. – jau 9,5 litro.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi ir atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu nenumatoma reglamentuoti iki tol nereglamentuotų santykių ir teisinis reguliavimas nekeičiamas iš esmės, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas. Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekte siūloma priemonė turės teigiamos įtakos verslui prisitaikant prie naujo teisinio reguliavimo ir prisidės prie palankesnės teisinio reguliavimo aplinkos formavimo.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant įtraukti Įstatymo projektą į teisinę sistemą, pakeisti ar panaikinti kitų galiojančių teisės aktų nereikės.

9. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte naujos sąvokos neapibrėžiamos.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai: „alkoholis“, „alkoholio produktai“, „alkoholiniai gėrimai“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.